Enne mängib mooſekant wiiuliga paar takti, ſiis laulab ta jutuſtamiſe wiiſt paar ſõnu ehk ſalmi, mängib jälle wiiuliga, ſel wiiſil kestab ſee kaua, kuni laul ehk jutt laulmiſe wiiſil ilma hääle muutmata otſas on, ſeſt rahwa-laul weel mitte riimi ja kunſtpõhjusſeaduste järel ei käi, waid nad jutuſtawad lauldes, nii et iga asja üle kohe wõib laulda, kui aga natukene mõistad sõnu ſorawalt ſeada ja üks wiiulimängija sääl juures on.

Külades kooliſid ka weel ei ole, waid kõigeſt liinnades, ja rahwas on maal, ſagedaste ka linnas, üsna harimata, nii et mõni toredate riietega preili — lugeda ega kirjutada ei mõista. Hale lugu, kui rahwas nii harimata on.

Selle pärast on ka nende maal Juutidel ja Muſtlaſtel nii hää elada. Ajalehtedes loete nüüdki weel wistiſt, et Bukaresti linnas ſaadikud ikka weel Juutidele ühe-wäärilisi õiguſi teiste alamatega anda ei taha, ſeſt et nad kardawad — ja üsna õigusega — kui juba nüüd Juutidel nii palju wõimuſt on, ſiis need weel rohkem ilma harimata Rumänia rahwaſt oma käppade alla kiſuwad.

Ka ſiit rahwa elu tähele paĩnes ſoowin mina, et meie armſad Eesti wennad kodumaal millagi ära ei wäſtks koolide ja rahwa harimiſe eeſt hoolt kanda.

Teile kõigile terwiſt ſaates olen ja jään Teie ſugalane

Bukarestis
16. Augustil 1878. **E. Pären.**

Eesti teine üleüldine laulu- ja mängu-pidu aastal 1879.

Kui eſimene laulupidu aastal 1869 möödas ja hästi korda läinud oli, ſiis tõuſis peagi pärast ſeda mõne rahwa sõbra südames ſee mõte teiſt pidu aſutada. See pidu pidi juba aastal 1875 olema, aga palwekirjad lubamiſeks ei jõudnud nii kaugele. Nüüd pidi ta aasta pärast 1876 olema, aga luba riigiwalitſuſe käeſt jõudis alles kaks

kuud enne pidu aega Tartu, ja ſelle aja ſees ei wõinud ettewalmistamiſed, laulude kirjutamine ja trükkimine ja nootide kirjutamine mänguriistadele enam walmis ſaada. Pidu lükati jälle üks aasta edaſi. Pidukomitee preſidendiks waliti H. von Samſon Urwaſtuſt. Teda õeldi enam kui muid mõisnikka meie rahwa poolt olewat. Pidu lauluraamatu kirjutamine ja laulujuhatamine pidul anti nende ridade kirjutaja hooleks. Mängu-nootide kirjutada laſkmiſe ja muuſiku-kooride juhatamiſe pidul wõttis Tartu praoſt Willigerode oma hoolde. Tööd läkſiwad edaſi ja komitee koosistumiſed ka. Komitees aga tõuſiwad waidlemiſed ſelle üle, mis tarwis pidul ſiſſe wõetud raha peaks tarwitatama, kui ſeda üleüldſe ettewalmistamiſte kuludeſt peaks üle jääma, mis ju ette ei wõinud teada. Tartu Eesti lauluſelts Wanemuine oli ſee, kes riigi-walitſuſe käeſt loa oli ſaanud pidu ära pidada. Tema oli ka ſee, kes pidukomitee eſite walis. Selle ſeltſi eeſtſeiſuſe liikmed ja muud Eesti mehed oliwad ſelle poolt, et raha, kui ſeda peaks üle jääma, Eesti Kirjameeste ſeltſile pidi antama kaſuliſte ja õpetlikkude raamatute wäljaandmiſeks. Preſident v. Samſon ei olnud ſellega rahul, waid tahtis raha mõnel muul wiiſil rahwa kaſuks pruukida, ja kui tema tahtmine pidukomitees läbi ei läinud, lõi ta end preſidendi ametiſt lahti ja temaga ühes kõige komitee imekſpanemiſeks ka praoſt Willigerode. Herra von Samſon ſattus pea pärast ſeda nii hästi pidukomiteega kui Aleksandri-kooli päakomitee preſidendi õpetaja Hurtiga ſuurde ſuleſõtta Saksa ja Eesti ajalehtedes. Sellest sõjast wõis ſelgeste näha, et von Samſon rahwa asja poolt mitte ei olnud, ſeſt kes ühe kooli wasta ſeiſab, mis rahwas waimuharimiſe edenemiſeks ehitab, ſee ei wõi ka õige rahwa sõber olla. Pidukomitee walis nüüd Eesti Postimehe redaktori J. W. Janſeni oma preſidendiks. Willigerode wäljaastumiſe läbi langes ka mängu-kooride talitus minu, nende ridade kirjutaja, pääle. Pidu-laulude trükkimine läks wahe ajal oma ſoodu edaſi, ehk küll pean ütlema, et laulude walimine ja üleswõtmine mitte kerge ei olnud, ſeſt ma ſain ſoowimiſi ühelt ja teiſe poolt, et peal-

Eesti Kirjameeste Kasuline Kalender 1880. a. 30